

נושא עוון – סוד שעיר המשתלח

רמב"ם הלכות תשובה פרק א.

(ב) **שעיר המשתלח** לפי שהוא כפרה על כל ישראל כהן גדול מתודה עליו על לשון כל ישראל שנאמר והתודה עליו את כל עונות בני ישראל שעיר המשתלח מכפר על כל עבירות שבתורה הקלות והחמורות בין שעבר בזדון בין שעבר בשגגה בין שהודע לו בין שלא הודע לו הכל מתכפר בשעיר המשתלח והוא שעשה תשובה אבל אם לא עשה תשובה אין השעיר מכפר לו אלא על הקלות ומה הן הקלות ומה הן החמורות החמורות הן שחייבין עליהם מיתת בית דין או כרת ושבועת שוא ושקר אע"פ שאין בהן כרת הרי הן מן החמורות ושאר מצות לא תעשה ומצות עשה שאין בהן כרת הם הקלות:

(1) ספר ויקרא פרק טז

(כ) וְכִלְיָהּ מִכֶּכֶּר אֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת הַמִּזְבֵּחַ וְהִקְרִיב אֶת הַשְּׂעִיר הַקָּטָן:
(כא) וְסִמָּךְ אֶתְּוֹן אֶת שְׂתֵי יָדָיו עַל רֹאשׁ הַשְּׂעִיר הַקָּטָן וְהִתְוֹדָה עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת כָּל פְּשָׁעֵיהֶם לְכָל חַטָּאתָם וְנָתַן אֹתָם עַל רֹאשׁ הַשְּׂעִיר וְשָׁלַח בְּיַד אִישׁ עֵתִי הַמִּדְבָּרָה:
(כב) וְנִשָּׂא הַשְּׂעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵם אֶל אֶרֶץ גְּזֵרָה וְשָׁלַח אֶת הַשְּׂעִיר בְּמִדְבָּר:

כלי יקר על ויקרא פרק טז פסוק כב

ונשא השעיר עליו את כל עונותם. דרשו רז"ל (בר"ר סה טו) ערנות תם זה יעקב איש תם, ובדין הוא כי כל המחטיא הרבים חטא הרבים תלוי בו וידוע שסמאל תמיד משתדל להחטיא את ישראל וכן עשו אדום כל מזימותם להחטיא את ישראל מצד ברכת והיה כאשר תריד ופרקת עלו (בראשית כז מ) ע"כ ראוי לטעון עליו כל עונות בני תם לומר שיעקב מצדו תמים הוא עם ה' ואתה גרמת להם לחטוא, ע"כ תשא את חטאתם אל סמאל שרו של עשו שנקרא איש שעיר ושליחתו אל ארץ גזירה דומה ממש למה שנאמר (יואל ב כ) ואת הצפוני ארחיק מעליכם והדחתיו אל ארץ ציה ושממה. ושלח אותו ביד איש עתי ארז"ל (מובא בחזקוני טז כא) זה שהגיע עתו למות בזו השנה:

(1) רמב"ן על ויקרא פרק טז פסוק ח

והנה התורה אסרה לגמרי קבלת אלהותם וכל עבודה להם, אבל צוה הקב"ה ביום הכפורים שנשלח שעיר במדבר לשר המושל במקומות החרבן, והוא הראוי לו מפני שהוא בעליו ומאצילות כחו יבא חורבן ושממון כי הוא העילה לכוכבי החרב והדמים והמלחמות והמריבות והפצעים והמכות והפירוד והחרבן, והכלל נפש לגלגל מאדים, וחלקו מן האומות הוא עשו שהוא עם היורש החרב והמלחמות, ומן הבהמות השעירים והעזים, ובחלקו עוד השדים הנקראים מזיקין בלשון רבותינו, ובלשון הכתוב (להלן יז ז) שעירים, כי כן יקרא הוא ואומתו שעיר ואין הכונה בשעיר המשתלח שיהיה קרבן מאתנו אליו חלילה, אבל שתהיה כוננתו לעשות רצון בוראנו שצונו כך:

והמשל בזה, כמי שעשה סעודה לאדון וצוה האדון את האיש העושה הסעודה תן מנה אחת לעבדי פלוני, שאין העושה הסעודה נותן כלום לעבד ההוא ולא לכבודו יעשה עמו, רק הכל נתן לאדון והאדון נותן פרס לעבדו, ושומר זה מצותו ועשה לכבוד האדון כל אשר צוהו, ואמנם האדון לחמלתו על בעל הסעודה רצה שיהיו כל עבדיו נהנין ממנה שיספר בשבחיו ולא בגנותו:

וזה טעם הגורלות, כי אילו היה הכהן מקדיש אותם בפה לה' ולעזאזל, היה כעובד אליו ונודר לשמו, אבל היה מעמיד אותם לפני ה' פתח אהל מועד, כי שניהם מתנה לה' והוא נתן מהם לעבדו החלק אשר יבא לו מאת השם, הוא הפיל להם גורל וידו חלק להם, כענין שנאמר (משלי טז לג) בחיק יוטל את הגורל ומה' כל

משפטו וגם אחרי הגורל היה מעמידו לפני ה' לומר שהוא שלו ואין אנחנו מכוונים בשילווחו אלא לרצון לשם, כמו שאמר (פסוק י) יעמד חי לפני ה' לכפר עליו לשלח אותו וגו', ולכך לא נשחוט אותו אנחנו כלל:

(2) זוהר חלק ב דף לב/ב

רבי אלעזר פתח, (שם א ו) ויהי היום ויבאו בני האלהים להתיצב על יהו"ה, ויבא גם השטן בתוכם, ויהי היום, דא ראש השנה, דקודשא בריך הוא קאים למידן עלמא, כגוונא דא (מ"ב ד יא) ויהי היום ויבא שמה, ההוא יומא יום טוב דראש השנה הוה, ויבאו בני האלהים, אלין רברבין ממנן שליחן בעלמא, לאשגחא בעובדין דבני נשא, להתיצב על יהו"ה, כמה דאת אמר (מ"א כב יט) וכל צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו. .. ויבא גם השטן בתוכם, גם לאסגאה עלייהו, דכלהו אתיין למהוי קטיגורין עלייהו דישראל, (באיוב מה כתיב (איוב א ד) והלכו בניו ועשו משתה וגו' ושלחו וקראו לשלשת אחיותיהם לאכל ולשתות עמהם, ויהי כי הקיפו ימי המשתה וגו', ובמשתיה בכל יומא מקטרגא שכיח, ולא יכיל ליה, מנא לן, דכתיב (שם י) הלא אתה שכת בעדו ובעד ביתו ובעד כל אשר לו מסביב, ולעולם לא יהיב חולקא כלל לגביה, דהא (נ"א מה) כתיב (שם ה) והעלה עולות מספר כולם, עולה סלקא לעילא לעילא, ולא יהיב חולקא לסטרא אחרא, דאלמלא יהיב ליה חולקא, לא יכיל ליה לבתר, וכל מה דנטל מדיליה נטל. ואי תימא אמאי אבאיש ליה קודשא בריך הוא, אלא דאלמלא יהיב ליה חולקא, יפני ארחא ויסתלק מעל מקדשא, וסטרא דקדושה אסתליק לעילא לעילא, ואיהו לא עבד כן, ועל דא קודשא בריך הוא תבע בדינא.

(4-5) תוספתא מסכת יומא פרק ג

רבי יוסי אומר כך הוא אומר חטאו עוו פשעו לפניך עמך בית ישראל: כבש עושין מפני אלכסנדרין שהיו מתלשין בשערו ואומרין לו טול וצא טול וצא. יקירי ירושלים מלוין אותו עד סוכה ראשונה

(45) ספר צדקת הצדיק - אות מ

מ) עיקר התשובה הוא עד שיאיר ה' עיניו שיהיו זדונות כזכויות, רצה לומר שיכיר ויבין שכל מה שחטא היה גם כן ברצון השם יתברך, כמו שאמרו ז"ל (ברכות ל"א סוף ע"ב) שלושה פסוקים וכו' ואתה הסבות את לבם (מלכים - א י"ח ל"ז) ואשר הרעותי וגו' (מיכה ד' ו'), וכטעם ידיעה ובחירה שביאר האריז"ל בסוף ספר ארבע מאות שקל כסף, ששניהם אמת כל אחד במקום בפני עצמו במקום הבחירה שם אין מקום לידיעה, ובמקום הידיעה שם באמת אין מקום לבחירה, וכשמשיג לאור זה העצום אז שבו כל זדונותיו בלתי יוצאים מעומק ידיעת השם יתברך והוא ודעתו ורצונו הכל אחד:

ומאחר שהשם יתברך רצה כן הרי הכל זכויות וזוכה לכפרה גמורה שביום הכפורים שזה סוד השעיר לעזאזל שאילו עשהו האדם עצמו היה עובד עבודה זרה גמור והוא לא יהיה, שהוא יסוד כל המצוות לא תעשה, וכל העבירות וההסרות מרצון השם יתברך. רק שהשעיר הוא על ידי רצון השם יתברך שהוא מצווה לשלחו לו נעשה עוד מצוה ולא עבירה. וכך פירשוהו חז"ל (פרקי דרבי אליעזר פרק מ"ו) ועיין ברמב"ן פרשת אחרי שאנו נותנים חלק לעזאזל שהוא הרע מצד מה שהשם יתברך צוה לתת לו ונמצא העבירה מצוה: